

Inspiratiefestival Thuis in Taal 16 april 2025

Simon Hay – pedagoo & onderzoeker

De pedagogische dialoog

Zelfevaluatie als brug tussen kinderopvang,
school en ouders

Universiteit
Leiden

Pedagogische
praktijk in Beeld

Groot
ROTTERDAM

Programma

Achtergrond 'Pedagogische praktijk in Beeld (PiB)'

Zicht & grip op pedagogische kwaliteit → doorgaande lijn

De pedagogische dialoog

Achtergrond PiB

Doel PiB: observeren → weten → verbeteren

1. Kritische zelfreflectie op basis van landelijk erkende pedagogische parameters (gedeelde omgeving)
2. Input voor opleidingsplan en pedagogische strategie (unieke omgeving, op maat te maken)
3. Faciliteren pedagogische dialoog
 - Team
 - Ouders
 - Toezicht
 - Samenwerkingspartners

Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang

Doel kinderopvang:

- Bieden van emotionele veiligheid
- Bevorderen van persoonlijke competentie
- Bevorderen van sociale competentie
- Socialisatie: aanbieden van normen en waarden

Typen kwaliteitsindicatoren:

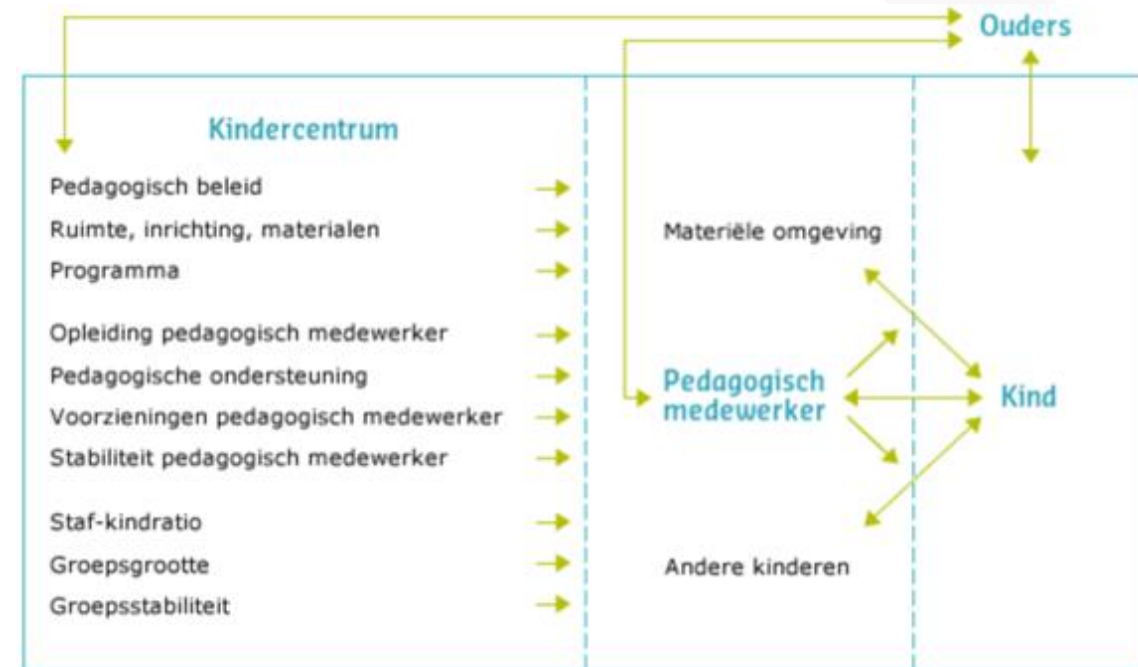
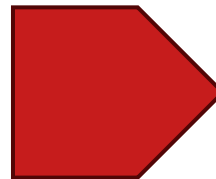
- *Uitkomstmaten*: welbevinden en betrokkenheid van kinderen
- *Proceskwaliteit*: kwaliteit van ervaringen die kinderen opdoen in interactie met de sociale en materiele omgeving
- *Structurele kwaliteit*: factoren die indirecte invloed hebben op proceskwaliteit

Proceskwaliteit vooral bepaald door interactievaardigheden (NCKO)*:

1. Sensitieve responsiviteit
2. Respect voor de autonomie
3. Structureren en grenzen stellen
4. Praten en uitleggen
5. Ontwikkelingsstimulering
6. Begeleiden van interacties tussen kinderen

* 1 t/m 3: emotionele kwaliteit, 4 t/m 6: educatieve kwaliteit

Model van factoren die direct of indirect van invloed zijn op het welbevinden en de ontwikkeling van een kind in de kinderopvang (Riksen-Walraven, 2004)

Pedagogische kwaliteit in het primair onderwijs

Gedragsbeschrijvingen pedagogisch handelen leerkrachten

- Uitgangspunt is OP1, OP2, OP3, VS1 en VS2 van het Onderzoekskader OCW.

KWALITEITSGEBIEDEN EN STANDAARDEN PO SCHOOLNIVEAU	
OP	ONDERWIJSPROCES
OP0	Basisvaardigheden
OP1	Aanbod
OP2	Zicht op ontwikkeling en begeleiding
OP3	Pedagogisch-didactisch handelen
OP4	Onderwijstijd
OP6	Afsluiting
VS	VEILIGHEID EN SCHOOLKLIMAAT
VS1	Veiligheid
VS2	Schoolklimaat
OR	ONDERWIJSRESULTATEN
OR1	Resultaten
OR2	Sociale en maatschappelijke competenties
SKA	STUREN, KWALITEITSZORG EN AMBITIE
SKA1	Visie, ambities en doelen
SKA2	Uitvoering en kwaliteitscultuur
SKA3	Evaluatie, verantwoording en dialoog

ONDERZOEKSKADER 2021
voor het toezicht op de voorschoolse educatie en
het primair onderwijs (aangepast 2023)

**Werken aan de doorgaande lijn
door gezamenlijke zicht en grip
op pedagogische kwaliteit**

Scoren met PiB

Scoren:

1. Noodzakelijk verbeterpunt
2. Wenselijk verbeterpunt
3. Voldoet aan de eisen
4. Voorbeeld voor anderen

Gebruik de knoppen per categorie om een onderwerp te selecteren. Geef vervolgens hieronder telkens aan welke keuze het meest van toepassing is. Vergelijk daarbij de positieve en negatieve benadering en navigeer met de pijlen onderaan door naar het volgende item.

emotionele veiligheid [+]

persoonlijke competentie [+]

sociale competentie [- subs verbergen]

deel van de groep

ondersteunen
interactie

overdracht van normen en waarden [+]

kwaliteit van de leefomgeving [+]

sociale competentie - ondersteunen interactie

Begeleiden en feedback

Positief

- De professionals **begeleiden de positieve interacties** tussen kinderen.
- En: Zij **moedigen aan** tot dialoog en uitwisseling tussen kinderen.
- En: Zij **benoemen en belonen** het als kinderen een conflict (bijna) zelf hebben opgelost.
- En: Professionals **geven aandacht** aan (spontaan) 'goed' gedrag van de kinderen.

[+]

Negatief

- De professionals hebben **onvoldoende aandacht** voor positieve interacties tussen kinderen.
- En/of: De kinderen worden **niet begeleid** bij interacties onderling.

[-] Bv. Beroepskrachten hebben geen oog voor positief gedrag van kinderen en reageren hier niet op.

n.v.t.

opmerking(en):

Gesprek tussen kinderen kan meer aangemoedigd worden.

Sensitieve responsiviteit

Positief

De beroepskrachten laten zien te weten wat kinderen aankunnen, leuk vinden, enthousiast maakt en sluiten daar in hun contact op aan. Er is **aandacht voor het individuele tempo en ontwikkelingsniveau** van het kind.

[-] Bv. De beroepskrachten laten merken dat ze de signalen van kinderen zien. Ze benoemen (verbale en non-verbale) signalen van de kinderen en reageren hier snel op. Ze reageren goed getimed en positief.

Negatief

De beroepskrachten laten niet zien te weten wat kinderen aankunnen, leuk vinden, enthousiast maakt en sluiten daar in hun contact onvoldoende op aan. Er is **onvoldoende aandacht voor het individuele tempo en ontwikkelingsniveau** van het kind.

[-] Bv. De beroepskrachten negeren of reageren niet en/of negatief op (verbale en/of non-verbale) signalen van de kinderen zoals gebaren, woorden of geluiden.

n.v.t.

opmerking(en):

emotionele veiligheid - sfeer

Welbevinden

Positief

Het **welbevinden** van de kinderen is **hoog**, er is een aangename sfeer in de groep. In de getoonde emoties laten kinderen zien dat ze zich **op hun gemak** voelen. De emoties zijn passend bij de situatie.

[-] Bv. Kinderen laten hun emoties zien, zowel in positieve zin (blij, tevreden, nieuwsgierig, enthousiast) als in negatieve zin (boos, verdrietig). Kinderen komen tot spel, baby's maken 'geluidjes', etc.

Negatief

Het **welbevinden** van de kinderen is **laag**, er is een **matte sfeer** in de groep of de sfeer is onrustig. De getoonde **emoties** zijn **heftig** voor de situatie.

[-] Bv. Kinderen huilen, zijn niet ontspannen, stil, ontevreden, of snel in paniek. Kinderen lijken geen energie te kunnen opbrengen en zijn passief, gelaten in hun gedrag. Ze laten alles over zich heenkomen. Of kinderen zijn tegendraads, boos en rusteloos. Bv. Te heftige emoties voor de situatie: te druk, te luid, te zeurderig, te overdreven.

n.v.t.

opmerking(en):

persoonlijke competentie - interactie beroepskrachten

Autonomie

Positief

De beroepskrachten geven de kinderen **passende uitleg, aanwijzingen en correcties**. Zij geven het kind daarbij **autonomie** om zelf te kiezen of mee te denken.

[-] Bv. De beroepskrachten stimuleren de kinderen om zoveel mogelijk zelf te doen, eten en drinken, tafel dekken en afruimen, zelf spel bepalen, helpen met fruit snijden, spullen klaarleggen, materialen pakken en vast gaan beginnen, etc.

Negatief

De interacties van beroepskrachten zijn **dwingend en/of sturend**. De beroepskrachten staan het kind niet toe om zelf te bepalen wat het wil of **verplichten** een kind om aan bepaalde activiteiten mee te doen.

[-] Bv. De beroepskrachten laten persoonlijke bezigheden zoals aankleden niet over aan de kinderen zelf. Kinderen mogen zelden zelfstandig dingen doen die ze zelf kunnen en/of willen doen.

n.v.t.

opmerking(en):

Verrijken

Positief

De beroepskrachten geven **passende steun bij het ontdekken en verrijken van spelmogelijkheden**. Zij verwoorden wat er gebeurt en **bieden nieuwe kansen en kennis** voor vervolgspeel. Zij **maken** op gepaste momenten bewust **deel uit** van de spelsituatie.

[...] Bv. De beroepskrachten spelen bewust mee met spel van de kinderen om verdieping aan te brengen in het spel. Tijdens rol-/fantasiespel vraagt de beroepskracht zich hardop dingen af ('Hoe zou het kunnen dat...?'), stelt prikkelende vragen/beweringen ('Jouw laarzen passen mij vast ook wel...') en biedt een rijk taalaanbod (benoemen van voorwerpen ipv 'die' etc,). Kinderen krijgen veel ruimte en tijd om zelf iets onder woorden te brengen. De beroepskrachten moedigen kinderen aan om zelf te praten. Ze vragen door: zeggen bv. 'Hmm? Oja? En toen?'.

    n.v.t.
☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Negatief

De beroepskrachten geven enkel **instructie en correctie** tijdens het spel van kinderen. Soms 'breken zij in' en **nemen het spel** op een verstorende manier **over**.

[...] Bv. De beroepskrachten spelen niet mee met de kinderen. Of als de beroepskrachten initiatief nemen, dan stellen zij vragen aan een kind en vullen, als het kind niet snel genoeg reageert, het antwoord voor het kind in.

opmerking(en):

Rapportage pedagogische basisdoelen

algemeen

emotionele
veiligheid

persoonlijke
competentie

sociale
competentie

normen en
waarden

kwaliteit
leefomgeving

Laat meedoen in de figuur:

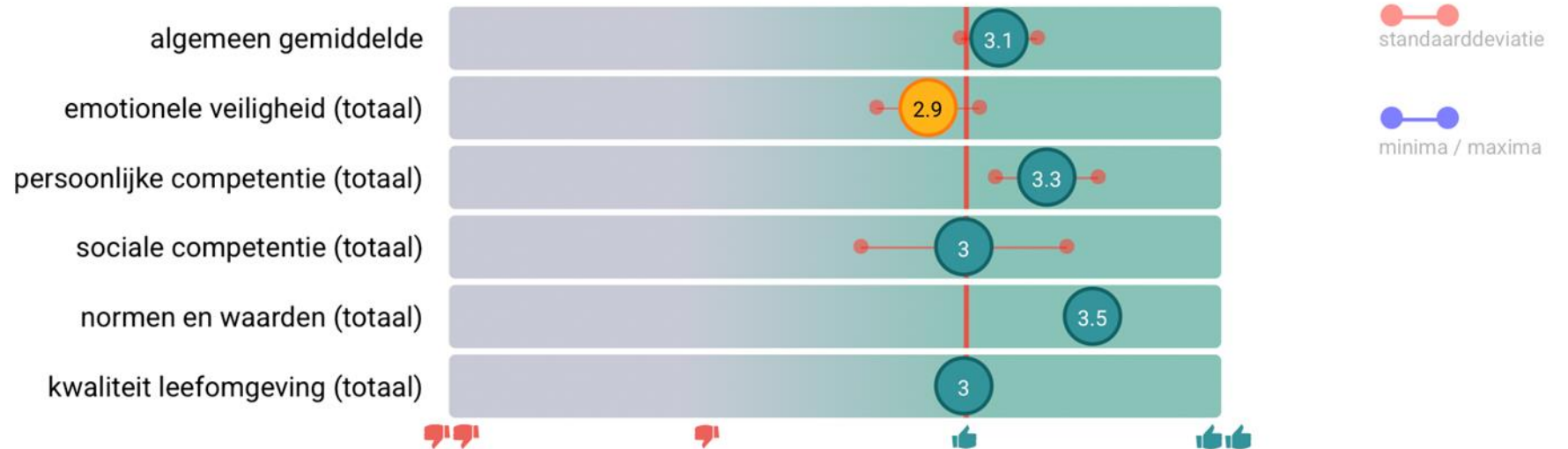
Regio's

Locaties

- ☒ Testlocatie 1
- ☒ Testlocatie 2
- ☒ Testlocatie 3

Type opvang

- ☒ groep 1-2
- ☒ groep 3
- ☒ groep 3-4

Rapportage pedagogische interactievaardigheden

algemeen

emotionele kwaliteit

educatieve kwaliteit

kind uitkomstmaten

Laat meedoen in de figuur:

Regio's

Locaties

Type opvang

Leeftijdsgroep

Observatiejaar

standaarddeviatie

minima / maxima

Rapportage kwaliteitsgebieden waarderingsskader OCW

algemeen

aanbod

zicht

handelen

veiligheid

schoolklimaat

Laat meedoen in de figuur:

Regio's

Locaties

Type opvang

Leeftijdsgroep

Observatiejaar

algemeen gemiddelde

aanbod (totaal)

zicht (totaal)

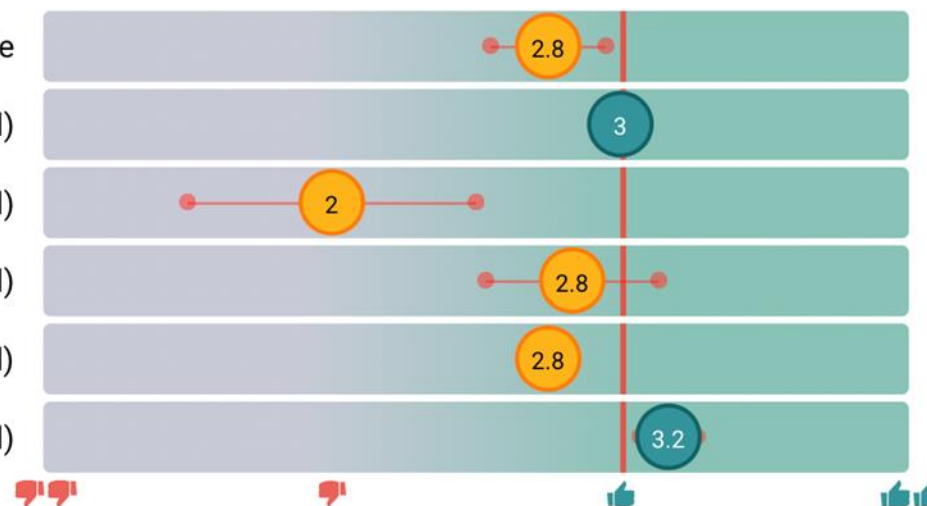
handelen (totaal)

veiligheid (totaal)

schoolklimaat (totaal)

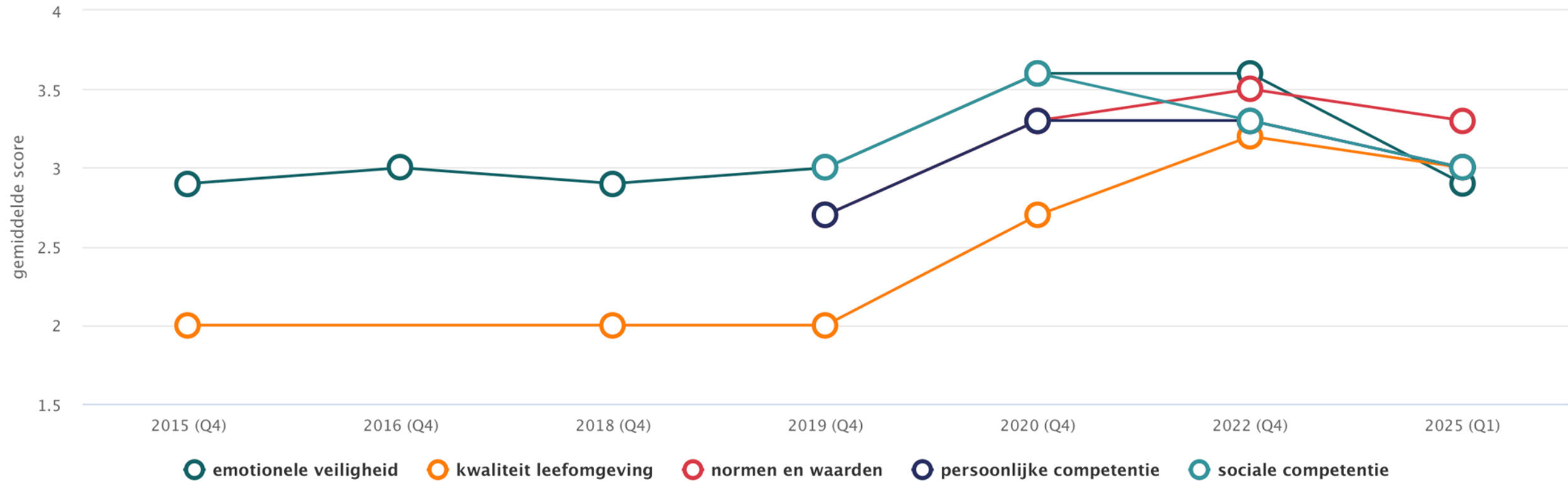
standaarddeviatie

minima / maxima

Trendanalyse

Pedagogische kwaliteit, proeftuin

Doorgaande lijn kinderopvang & school

Doorgaande lijn kinderopvang & school

Uitgangspunten:

- Samenwerking maakt sterker
- Gezamenlijk vertrekpunt: ondersteunen en stimuleren van welbevinden, betrokkenheid en ontwikkeling van kinderen
- Het pedagogisch-didactisch handelen van de professional is bepalend
- Theoretische basis PiB-KO is geschikt voor PiB-PO
- Zicht & grip op de doorgaande lijn PiB-KO en PiB-PO

De pedagogische dialoog

Pedagogische dialoog

Vertel:

- ✓ Over welke specifieke onderwerpen je tevreden bent.
- ✓ Welke specifieke onderwerpen je wilt verbeteren.
- ✓ Hoe je de verbeteringen wilt aanpakken.

Vraag:

- ✓ Wat vinden jullie van de kwaliteit die wij bieden?
- ✓ Wat moeten we volgens jullie blijven doen?
- ✓ Wat vinden jullie onze verbeterpunten?
- ✓ Wat kunnen wij van jullie leren?
- ✓ Wat kunnen jullie van ons leren?

→ Structureel en systematisch pedagogische dialoog voeren

In 2024 hebben **4939** groepsbeoordelingen van één of meer van de aspecten van pedagogische kwaliteit plaatsgevonden van in totaal **4419** verschillende groepen. Dat werd gedaan door **674** observators.

De meest geobserveerde groepen waren kinderdagverblijfgroepen (KDV). We onderscheiden verder buitenschoolse opvang (BSO) en Peuter(speel)groepen (PSG).

Bijna een derde van het aantal geobserveerde groepen (1416) was een groep voor **2-4 jaar**.

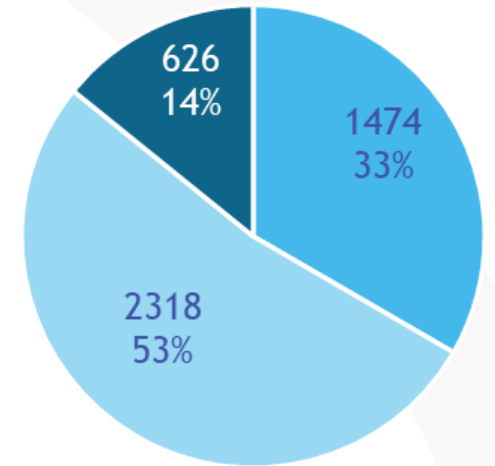
Het aantal groepsbeoordelingen in 2024 is toegenomen met 50% ten opzichte van 2023

Landelijk beeld PiB

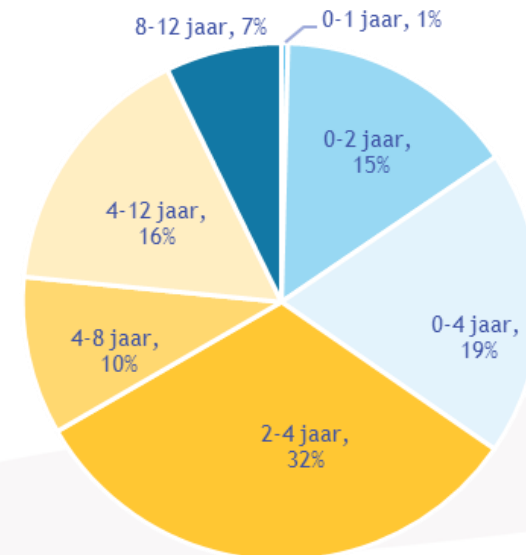
Expertisecentrum
Kinderopvang
Pedagogische kwaliteit

2024: soort opvang
aantal groepen, percentage

■ BSO ■ KDV ■ PSG

leeftijd groep

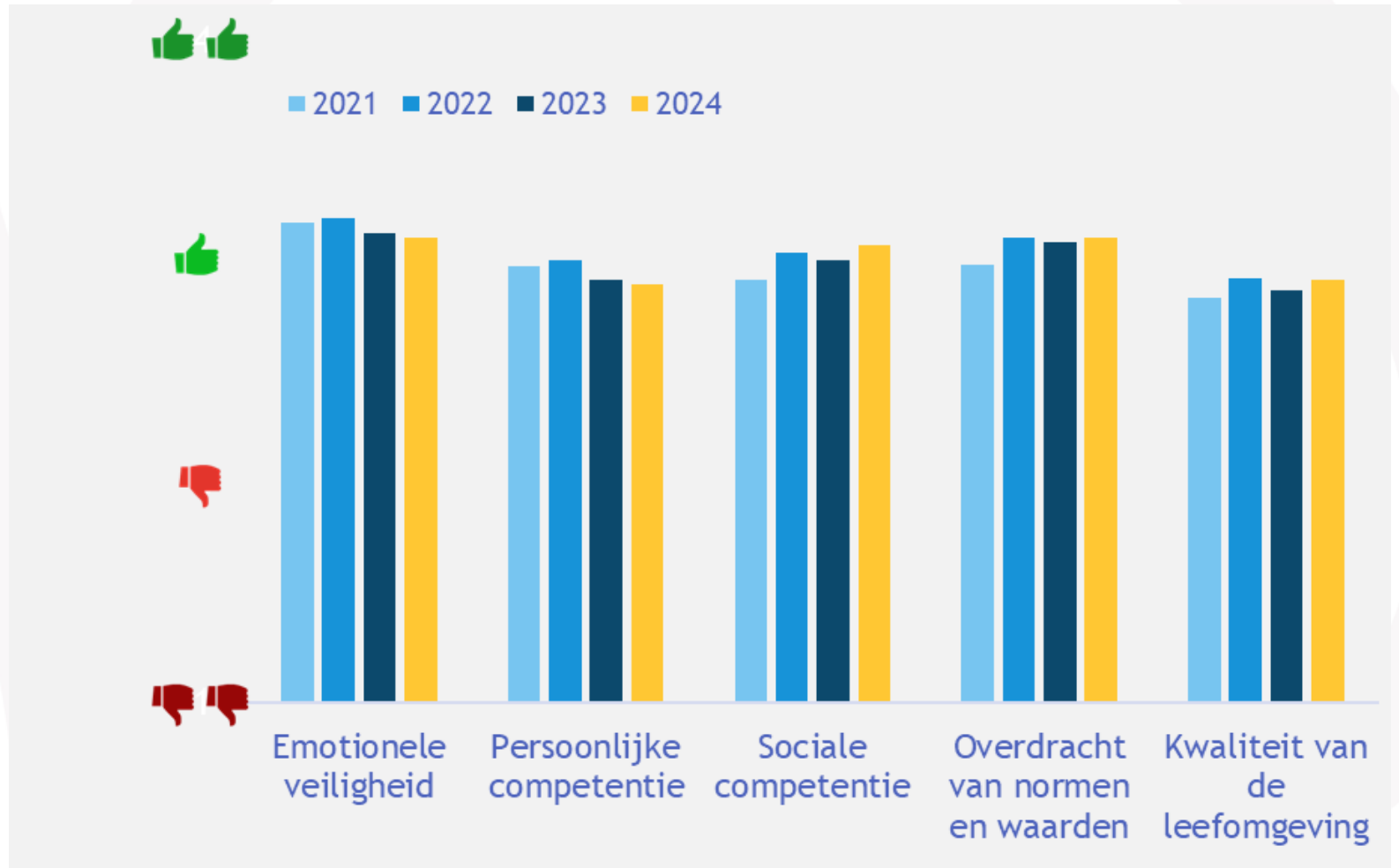

Hoe worden de verschillende doelen en subdoelen van pedagogische kwaliteit beoordeeld?

Gemiddeld over alle groepen werd ook in 2024 het doel **Emotionele veiligheid** het hoogst beoordeeld.

De overige doelen werden minder hoog beoordeeld, waarbij **Persoonlijke competentie** het laagst werd beoordeeld.

De gemiddelden zijn in 2024 voor de overige doelen iets gestegen.

Is er vooruitgang bij herhaald meten 2023-2024?

Schaal	Correlatie 2023-2024	n	Gem 2023	Gem 2024	t	Cohen's d
Emotionele veiligheid	0,23**	3536	3,14	3,16	2,60**	0,04
Persoonlijke competentie	0,26**	2816	2,91	2,91	-,03	0,00
Sociale competentie	0,30**	1531	3,01	3,06	4,73**	0,12
Overdracht van normen en waarden	0,22**	1760	3,08	3,11	2,84**	0,07
Kwaliteit van de leefomgeving	0,35**	2920	2,91	2,96	6,85**	0,13

Bij alle groepen die in 2023 en 2024 werden geobserveerd is er sprake van significante vooruitgang op elk van de doelen van PiB. Met name **Kwaliteit van de leefomgeving** en **Sociale competentie** zijn verbeterd bij deze groepen.

Expertisecentrum
Kinderopvang
Pedagogische kwaliteit

Voor meer
informatie of vragen
kan je een mail
sturen naar:
s.hay@kinderdam.nl